

یکدی از ناهنجاری‌های اجتماعی مسئله تکدی‌گری است. افزایش و کاهش این پدیده اجتماعی به معنای وضعیت پایدار و ناپایدار جامعه‌ از نظر فرهنگی و اجتماعی است. به این معنا که مسئله تکدی‌گری تنها یک پدیده و معضل اقتصادی و مرتبط به بحران در این حوزه نیست، بلکه ازبناپایداری با مسئله فرهنگی و اجتماعی جامعه دارد. از این رو، اگر در جامعه اسلامی پدیده‌ای به نام تکدی‌گری وجود داشته باشد، پیش از آنکه بیانگر اوضاع

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

ناپسامان اقتصادی باشد، بیانگر وضعیت ناپهنجار و ناپسامان فرهنگی و اجتماعی جامعه است. در جامعه برترمورد نظر قرآن، مسئله ناهنجاری‌های اجتماعی به کلی از میان می رود و ارتباط و همبستگی میان افراد جامعه به گونه‌ای برادرانه است که تعاون و همدلی و همکاری و نیز رقابت سازنده جای خود را به اموری می‌دهد که موجب ناهنجاری‌های اجتماعی می‌شود. جامعه برتر جامعه ای است که مسائل اقتصادی و دیگر معضلات و ناهنجاری‌ها از طریق تعاون، امر به معروف و نهی از منکر و نظارت حل و فصل می‌شود. بنابراین اگر در جامعه اسلامی که به سمت و سوی جامعه برتر گرایش دارد و می‌کوشد تا آن را به عنوان هدف اصلی در جهان مادی محقق کند، باید پدیده‌هایی چون ناهنجاری تکدی‌گری حل شده باشد و زمینه فرهنگی و اجتماعی برای رشد و یا افزایش آن فراهم نباشد. در این نوشتار تلاش شده پدیده ناهنجار تکدی‌گری از نگاه قرآن ریشه‌یابی شده و راهکارهای پروترف‌ت از آن تبیین شود.

مفهوم شناسی تکدی‌گری

تکدی‌گری به معنای گدایی کردن، در یوزگی (فرهنگ فارسی، ج ۱ ص ۱۱۲۵)، تکلف در سؤال و حاجت‌خواهی از این و آن در کوی و برزن و پافشاری بر آن بیان شده‌است.(لغت نامه دهخدا، ج ۴ ص ۶۰۴۸) تکدی کسی است که در پی کمک و یاری مادی از دیگران دست را پیش این و آن می‌گیرد و گاه با سماجت تمام خواستار کمک مالی و نقدی و جنسی می شود.

این عمل در برخی از کشورها بشدت رواج دارد و در کوی و برزن افرادی یافت می‌شوند که می‌کوشند بدون هیچ تلاش و زحمتی پولی به چنگ آورند. در برخی از کشورها این عمل قانونی است و در برخی دیگر نه تنها قانونی نیست بلکه جرم و مجازات حبس و زندان را به دنبال دارد. در پارای از کشورها افراد متکدی برای فرار از قانون از ابزارهای جلب نظر و توجه برای تکدی‌گری چون ابزار موسیقی و نمایشی استفاده می‌کنند. به هر

در نوشتار حاضر نویسنده با مراجعه به آیات قرآن این موضوع را واکاوی کرده است
که در انجام فریضه امر به معروف و نهی از منکر و برای رفع ناهنجاری‌ها باید بتوجه به کار فرهنگی و روشنگری اتمام حجت کرد و سپس درصورت اصرار و عدم اصلاح فرد هنجار شکن اقدام به اعمال مجازات‌های باز دارنده کرد.

انسان‌ها را می‌توان به دو دسته اصلی کافر و مومن، ظالم و عادل و مانند آنها تقسیم کرد. البته اکثریتی نیز هستند که در بستر خاکستری حرکت می‌کنند و هر زمانی به یک سمت گرایش می‌یابند، هر چند که در نهایت، تصمیم خویش را گرفته و به یکی از دو گروه اصلی می‌پیوندند.

از نظر آموزه‌های قرآن، کسی که ملکه ظلم را مقوم شاکله شخصیتی خویش ساخته و در یک کلمه فایده شده، نمی‌توان او را با موعظه، نصیحت و دیگر فعالیت‌های فرهنگی از ظلم بازداشت؛ زیرا در وجه و رویه او بدان گرایش یافته و خواسته و ناخواسته، به خود و خدا و دیگران ظلم می‌کند. در این موارد اگر فعالیت فرهنگی انجام می‌شود تنها برای اتمام حجت است و آنچه اصالت می‌یابد

وقتی اتمام حجت از طریق فعالیت‌ها و اقدامات فرهنگی انجام شد، دیگر نمی‌توان به آن بسنده کرد؛ زیرا برخی از مردم به مصداق «تا نباشد چوب تر، فرمان نیاید گاو تر» با اقدامات فرهنگی دست از «ظلم» بر نمی‌دارند، بلکه لازم است تا پس از اتمام حجت از طریق اقدامات فرهنگی، مجازات‌های مناسب با «جرم، اقامه و اجرا شود.

مجازات یا اعمال بازدارنده دیگری است که ظالم را سر جایش می‌نشانند.

در اموری مانند روزه خوری علنی در اماکن عمومی یا اختلاس مسئولان از بیت‌المال یا کم کاری کارگزاران دولتی یا حجاب و عفاف یا سنکرات اجتماعی دیگر نمی‌توان تنها به فعالیت‌های فرهنگی پرداخت و در انجام وظیفه الهی «مر به معروف و نهی از منکر» تنها به «تبیین، توصیه، موعظه و نصیحت» بسنده کرد، به ویژه که اولاد در شرایط کنونی دنیا و گسترش انواع پیام رسان‌ها، همگان به شکلی، حق را باطل می‌شناسند و نسبت به هنجاری یا ضد هنجاری، ارزشی یا ضد ارزشی بودن موضوعات آگاهی داشته و از یک کلمه همگی معروف و منکر و مصداق نباشد آنرا می‌شناسند و کسی نمی‌تواند مدعی این معنا باشد که آنها را نمی‌شناسد. پس با توجه به این امور، لازم است سطح اقدامات برای اقامه «امر به معروف و نهی از منکر» از سطح فعالیت‌های «تبیین، توصیه، موعظه و نصیحت» به سطح عالی‌تر و بالاتر یعنی «طرد اجتماعی»، «تعبد»، «مجازات‌های بازدارنده، بلکه مجازات «حذف» از قیاد که سطوح عالی وظیفه الهی‌ای امر به معروف و نهی از منکران نگاه قرآن بیرون

حال در نگرش عمومی جوامع انسانی، تکدی‌گری امری مذموم تلقی می‌شود و به عنوان پدیده ناهنجار با آن برخورد‌های مختلفی انجام می‌شود. در تبیین عمومی از این مسئله آن را امری برخاسته از وضعیت ناپسامان اقتصادی بر می‌شمارند و افزایش تکدی‌گران را به معنای افزایش بحران اقتصادی برآورد می‌کنند. تکدی‌گری به اشکال مختلف در همه جوامع انسانی یافت می‌شود و حتی اشخاصی برای دستیابی آسان به پول و غذا حاضر به این کار می‌شوند تا تن به کارهای سخت بدنی برای تهیه پول ندهند. از این رو افرادی

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

تکدی‌گری از نگاه دینی

حسین پیهیانی

ناپسامان اقتصادی باشد، بیانگر وضعیت ناپهنجار و ناپسامان فرهنگی و اجتماعی جامعه است. در جامعه برترمورد نظر قرآن، مسئله ناهنجاری‌های اجتماعی به کلی از میان می رود و ارتباط و همبستگی میان افراد جامعه به گونه‌ای برادرانه است که تعاون و همدلی و همکاری و نیز رقابت سازنده جای خود را به اموری می‌دهد که موجب ناهنجاری‌های اجتماعی می‌شود. جامعه برتر جامعه ای است که مسائل اقتصادی و دیگر معضلات و ناهنجاری‌ها از طریق تعاون، امر به معروف و نهی از منکر و نظارت حل و فصل می‌شود. بنابراین اگر در جامعه اسلامی که به سمت و سوی جامعه برتر گرایش دارد و می‌کوشد تا آن را به عنوان هدف اصلی در جهان مادی محقق کند، باید پدیده‌هایی چون ناهنجاری تکدی‌گری حل شده باشد و زمینه فرهنگی و اجتماعی برای رشد و یا افزایش آن فراهم نباشد. در این نوشتار تلاش شده پدیده ناهنجار تکدی‌گری از نگاه قرآن ریشه‌یابی شده و راهکارهای پروترف‌ت از آن تبیین شود.

مفهوم شناسی تکدی‌گری

تکدی‌گری به معنای گدایی کردن، در یوزگی (فرهنگ فارسی، ج ۱ ص ۱۱۲۵)، تکلف در سؤال و حاجت‌خواهی از این و آن در کوی و برزن و پافشاری بر آن بیان شده‌است.(لغت نامه دهخدا، ج ۴ ص ۶۰۴۸) تکدی کسی است که در پی کمک و یاری مادی از دیگران دست را پیش این و آن می‌گیرد و گاه با سماجت تمام خواستار کمک مالی و نقدی و جنسی می شود.

این عمل در برخی از کشورها بشدت رواج دارد و در کوی و برزن افرادی یافت می‌شوند که می‌کوشند بدون هیچ تلاش و زحمتی پولی به چنگ آورند. در برخی از کشورها این عمل قانونی است و در برخی دیگر نه تنها قانونی نیست بلکه جرم و مجازات حبس و زندان را به دنبال دارد. در پارای از کشورها افراد متکدی برای فرار از قانون از ابزارهای جلب نظر و توجه برای تکدی‌گری چون ابزار موسیقی و نمایشی استفاده می‌کنند. به هر شخصیتی نیز دارد. به این معنا که بعضا افرادی به تکدی‌گری روی می‌آورند که از نظر شخصیت، انسان‌های متعادل اجتماعی نیستند؛ زیرا انسان‌های سالم و با شخصیت اجتماعی هر چند که در فقر و نیازمندی انسان‌ها باشد اما این مسئله ریشه روانی

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

از مسؤلیت توده مردم و متوجه حاکمان و مسئولان دولتی است، از این رو لازم است تا دستگاه‌های قضایی و انتظامی در این موارد ورود کرده و اقدامات فراقضه‌ی را اعمال کنند؛ زیرا این گروه از ظالمان جز از طریق اعمال قانون، از ظلم خویش دست بر نمی‌دارند و به خود و مردم آسیب می‌رسانند.

انجام حجت با اقدامات فرهنگی

براساس تعالیم قرآن، پیامبران و مومنان وظیفه دارند تا حقایق را به ساده‌ترین شکل بیان کنند و

مردم را به حق و مصادیق آن دعوت کرده و از باطل و مصادیق آن بازدارند.

از همین رو پیامبران، همواره به حق تعالی و صراط مستقیم عبودیت دعوت می‌کردند و خواهان تنوای الهی کامل بودند، زیرا کسی که به حق تعالی ایمان آورده و در صراط مستقیم عبودیت حرکت کند، هرگز از حق هر حقیقی است(بقره، آیات ۲۶ و ۱۴۴) و هر کسی به خدا ایمان آورد به طوط فطری در نظام پروردگاری و ربوبیت الهی، نه تنها مصادیق حق از جمله عدالت، صداقت، امانت، رحمت، محبت، وفا، شکر و مانند آنها را می‌شناسد، بلکه بدان گرایش دارد؛ چنان‌که نسبت به ظلم و مصادیق آن چون دروغ، خیانت، دشمنی، بدعهدی، کفران نعمت و مانند آنها کراهت دارد.(طه،

آیه ۵۰؛ شمس، آیات ۷ تا ۱۰؛ بقره، آیات ۲ و ۳ و

۱۲۰؛ حجرات، آیه ۷)

از نظر قرآن، حق در مردم به دلایلی چون تفاوت فهم و ادراک یا شیختن شیطاین جنی و انسی یا وسوسه‌های نفسانی، دارای نفسی تغییر یافته یا دفن شده هستند که قلب آنان قدرت ادراکی و گرایشی فطری خود را از دست داده‌ است. بنابراین، این گروه از افراد نیازمند عامل بیرونی هستند که آنان را دوباره به سوی فطرت بازگرداند. این عامل بیرونی همان دعوت پیامبران و مومنان الهی است که مردم را به سوی فطرت باز می‌گرداند.(روم، آیه ۲۰)

انجام حجت الهی

خدا برای همگان تا اتمام حجت تکند، عذاب نمی‌فرستد. بنابراین، اتمام حجت الهی حتی پس از بسته شدن فطرت و دفن آن به اشکالی دیگر انجام می‌شود، که شامل ارسال رسولان و عذاب‌های دنیوی است تا شخص در شرایطی قرار گیرد که فطرت به او نهبیب بزند و به سوی خدا بازگردد؛ زیرا هر چند که افراد با دفن فطرت خویش قدرت تفقه و تعقل را از دست می‌دهند، ولی نرم‌افزار باطنی عقلی فطرت که جهت آن به سوی خدا و حق و مصادیق آن است، همچنان به شکلی در زیر خاکستر گناهان و زنگارها فعال و روشن است؛ چرا که دفن شدن فطرت و تغییر آن، به معنای از بین رفتن آن نیست، بلکه همچنان فطرت در زیر، همچون انگری روشن است.(روم، آیه ۳۰) از همین رو همگان حتی کافران در شرایط سخت، همچون غرق شدن، ناخوشانه به سوی فطرت رفته و خدا را براری نجات خویش می‌خواوند.

از نظر قرآن، اتمام حجت الهی با زبان‌های گوناگون بر اساس سطح ادراکی و گرایشی انجام می‌شود که شامل برهان و حکمت، موعظه حسنه و مجادله نیک بر اساس مقبولات طرف مقابل است.(نحل، آیه ۱۲۵) بنابراین، وظیفه اصلی پیامبران و مومنان در ساحت تبلیغ، آن است که حقایق را به‌ عنوان پیام الهی به

سر برند، اما به سوی پدیده تکدی‌گری روی نمی‌آورند. فقر و بینوایی در تحلیل قرآنی تنها می‌تواند به عنوان یک انگیزه و سبب مطرح شود ولی این مسئله موجب نمی‌شود تا شخص به سوی تکدی‌گری روی آورد؛ زیرا تکدی‌گری که با شخصیت روانی و اجتماعی انسان ارتباط دارد، امری دور از شرافت و کرامت انسانی است. انسان سالم و با شخصیت هرگز برای به دست آوردن لقمه نانی تکدی نمی‌کند و گدایی را ابزار و وسیله‌ای برای برآوردن نیازهای خود قرار نمی‌دهد. از این رو بسیار دیده شده که انسان‌های فقیر و بینوایی که

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

ناپسامان اقتصادی باشد، بیانگر وضعیت ناپهنجار و ناپسامان فرهنگی و اجتماعی جامعه است. در جامعه برترمورد نظر قرآن، مسئله ناهنجاری‌های اجتماعی به کلی از میان می رود و ارتباط و همبستگی میان افراد جامعه به گونه‌ای برادرانه است که تعاون و همدلی و همکاری و نیز رقابت سازنده جای خود را به اموری می‌دهد که موجب ناهنجاری‌های اجتماعی می‌شود. جامعه برتر جامعه ای است که مسائل اقتصادی و دیگر معضلات و ناهنجاری‌ها از طریق تعاون، امر به معروف و نهی از منکر و نظارت حل و فصل می‌شود. بنابراین اگر در جامعه اسلامی که به سمت و سوی جامعه برتر گرایش دارد و می‌کوشد تا آن را به عنوان هدف اصلی در جهان مادی محقق کند، باید پدیده‌هایی چون ناهنجاری تکدی‌گری حل شده باشد و زمینه فرهنگی و اجتماعی برای رشد و یا افزایش آن فراهم نباشد. در این نوشتار تلاش شده پدیده ناهنجار تکدی‌گری از نگاه قرآن ریشه‌یابی شده و راهکارهای پروترف‌ت از آن تبیین شود.

تکدی‌گری؛ نشانه شخصیت ناسالم

هرچند ممکن است یکی از علل و عوامل تکدی‌گری فقر و نیازمندی انسان‌ها باشد اما این مسئله ریشه روانی

هر چند ممکن است عده‌ای از متکدیان از روی نیاز و فقر، رو به تکدی‌گری آورند اما واقعیات و مشاهدات موجود نشان می‌دهد که این کار، به نوعی کاسبی و حرفه درآمذرا تبدیل شده است و افرادی به صورت سازمان‌یافته در مراکز شلوغ و پر جمعیت شهرها گمارده می‌شوند تا با تکدی‌گری به کسب درآمدهای بالا مشغول باشند، از این رو وظیفه حکومت آن است که ضمن توجه به مسئله فقر زدایی و شناسایی افراد فقیر و بی‌بضاعت و کم‌برخوردار، با پدیده زشت تکدی‌گری برخورد کند.

جامعه‌افراد نیازمند بسیاری هستند که از نظر فرهنگی و اجتماعی و شخصیتی چنان عزتمند و ابرومندند که برای رفع نیازهای خود دست به سوی دیگران دراز نمی‌کنند.

همگان برسانند. این امر نیازمند آن است که شخص مومن در امر دین تفقه کرده و بدان آگاهی یابد تا بتواند از نظر شکلی و محتوایی پیام را بشناسد و به درستی ابلاغ کند.(توبه، آیه ۱۲۲)

خدا به پیامبر(ص) و مومنان دستور می‌دهد که در عین آنکه باید از کافران و دشمنان برات بجویند، ولی شرایطی را فراهم آورند تا اتمام حجت برای آنان انجام شود و آنها با حقایق شرعاع آسمانی آشنا شوند.(توبه، آیات ۱ تا ۶) این بدان معناست که کارهای فرهنگی باید برای آگاهی بخشی و پیام رسانی در اولویت قرار گیرد و هر پیامبر و مومنی باید وظیفه اصلی خود را شناخت دین و چگونگی ابلاغ و تبلیغ آن به عنوان یک کار فرهنگی بداند(توبه، آیه ۱۲۲) در سایه این اقدامات و فعالیت‌های فرهنگی است که حقایق و مصادیق آن به دیگران رسانده شده و مردم افزون بر شناخت در

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

ساحت معارف هستی‌شناسی و انسان‌شناسی و مانند آنها با شرعاع و کتاب و قانون آشنا می‌شوند و زمینه برای اقامه عدالت در محیط زندگی بشر در دنیا فراهم می‌آید.(حدید، آیه ۲۵)

مجازات و کیفر پس از اتمام حجت

وقتی اتمام حجت از طریق فعالیت‌ها و اقدامات فرهنگی انجام شد، دیگر نمی‌توان به آن بسنده کرد؛ زیرا برخی از مردم به مصداق «تا نباشد چوب تر، فرمان نیاید گاون» با اقدامات فرهنگی دست از «ظلم» برمی‌دارند، بلکه لازم است تا پس از اتمام حجت از طریق اقدامات فرهنگی، مجازات‌های مناسب با «جرم» اقامه و اجرا شود.

خدا به‌صراحت در قرآن بیان می‌کند سنتت الهی آن است که پس از اتمام حجت از طریق فعالیت‌های فرهنگی، مجازات و کیفر انجام می‌شود. از این رو خدا

از نظر قرآن، هر چند که لازم است فعالیت فرهنگی برای اتمام حجت انجام شود و معروف در اجتماع چنان معروف شود که کسی نکوید که نسبت به آن شناخت نداشته‌م، اما باید علیه کسانی که مجرمانه و ظالمانه رفتار می‌کنند و عامدانه و آگاهانه نمی‌خواهند از رویه خود دست بردارند، مجازات‌های بازدارنده انجام شود تا مشکل از جامعه ریشه کن شود؛ زیرا اگر نسبت به هنجارشکنی و ظلم و جرم افراد سکوت شود، آنان گستاخ شده و حتی خشم و غضب الهی را بر می‌انگیزد به‌طوری که افزون بر ظالمان و مجرمان، ساکتین نیز مجازات می‌شوند.

درباره احقاق حق و ابطال باطل می‌فرماید…… تا آنها که هلاک (و گمراه) می‌شوند، از روی اتمام حجت باشد و آنها که زنده می‌شوند (و هدایت می‌یابند)، از روی دلیل روشن باشد؛ و خداوند شنوا و داناست.(انفال، آیه ۴۴) همچنین خدا در قرآن بیان می‌کند که اگر مردم صالح دنبال اصلاح امر فاسد خویش باشند و به عنوان مصلحان وارد میدان شوند، خدا حتی ظالمان را پس از

معارف

Maarefkayhan@Kayhan.ir

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

فقر و بینوایی در تحلیل قرآنی تنها می‌تواند به عنوان یک انگیزه و سبب مطرح شود ولی این مسئله موجب نمی‌شود تا شخص به سوی تکدی‌گری روی آورد زیرا تکدی‌گری که با شخصیت روانی و اجتماعی انسان ارتباط دارد، امری دور از شرافت و کرامت انسانی است. انسان سالم و با شخصیت هرگز برای به دست آوردن لقمه نانی تکدی نمی‌کند و گدایی را ابزار و وسیله‌ای برای برآوردن نیازهای خود قرار نمی‌دهد. از این رو بسیار دیده شده که انسان‌های فقیر و بینوایی که

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

نخست به مومنان عفیف و بینویان با شخصیت توجه کنند و از سوی دیگر از مومنان می‌خواهد که از جهل و تحلیل نادرست بیرون آیند و با تحلیل و بررسی اوضاع خود و اجتماع، به فقیران ابرومند کمک کنند تا آنان به خاطر افزایش بینوایی در خطر تکدی‌گری نیفتند و به این وسیله به گناپروری دامن زده نشود.

راهکار قرآن را می‌توان در چند چیز خلاصه کرد: اول تکدی‌گری را مسئله فرهنگی و اجتماعی بدانند؛ دوم آنکه از راه تشویق و ترغیب به خودداری از تکدی‌گری، اقدام کنند؛ سوم آنکه افراد ثروتمند را به موقعیت و مسائل اجتماعی آگاه سازند و آنان را در جریان این واقعیات قرار دهند؛ چهارم آنکه با پرداخت و کمک مالی به فقرای ابرومند از رواج تکدی‌گری و گناپروری جلوگیری به عمل آورند.

قرآن برای راهیای از مسئله تکدی‌گری و گدایی پیشنهاد می‌دهد که نیازهای نیازمندان و بینویان از سوی جامعه اسلامی تامین شود و راهی برای پیشگیری این معضل ایجاد و فراهم گردد.(بقره آیه ۲۷۳) از سوی دیگر به مومنان ثروتمند فرمان می‌دهد تا با همکاری دیگران، متکدیان را از وضعیت ناپهنجار خارج سازند.

توجه به این نکته ضروری است که هرچند ممکن است عده‌ای از متکدیان از روی نیاز و فقر، رو به تکدی‌گری و گدایی آورند اما واقعیات و مشاهدات موجود نشان می‌دهد که این کار، به نوعی کاسبی و حرفه درآمذرا تبدیل شده است و افرادی به صورت سازمان‌یافته در مراکز شلوغ و پر جمعیت شهرها گمارده می‌شوند تا با تکدی‌گری به کسب درآمدهای بالا مشغول باشند، از این رو وظیفه حکومت آن استست که ضمن توجه به مسئله فقر زدایی و شناسایی افراد فقیر و بی‌بضاعت و کم‌برخوردار، با پدیده زشت تکدی‌گری برخورد کند. کوتاه سخن آنکه اسلام با پدیده تکدی‌گری و گدایی مخالف است و آنچه در قرآن و روایات از اشخاصی به عنوان سئال نام برده شده و توصیه به کمک به آنها گردیده، منظور از آنها گدایان حرفه پیشه نیست بلکه فقیران و بینویان ابرومندی است که از شدت فقر مجبور به عرض حاجت و سؤال شده‌اند که بنا به وظیفه انسانی و دینی باید در حد توان نیاز این سائلان و مستحقان ابرومند را برطرف کرد و از هر گونه برخورد اهانات‌آمیز و بی‌توجهی خودداری نمود(ذاریات، آیه ۱۹، معارج، آیه ۲۴ و ۲۵) پس فرق است میان آن گدایی که این کار به شغلی پر درآمد برای او تبدیل شده با سئال مستمندی که فقر و نیاز او را مجبور به سؤال و خواهش و درخواست کرده است.

راهکار قرآنی پیشگیری از تکدی‌گری

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

وقتی اتمام حجت انجام شود و اقدامات فرهنگی و بازدارنده فایده و تاثیری نداشته باشد، باید مجرمان و ظالمان را مجازات کرد و ظلم به دیگرانی است که به سبب رفتارهای مجرمانه و ظالمانه این افراد آسیب می‌بینند؛ در حقیقت مجازات نشدن ظالمان و مجرمان نوعی ظلم مضاعف به صالحان و مصلحان است.

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

رفتارهای مجرمانه و ظالمانه این افراد آسیب می‌بینند؛ در حقیقت مجازات نشدن ظالمان و مجرمان، نوعی ظلم مضاعف به صالحان و مصلحان است. خدا در قرآن بصراحت درباره رفتارهای مجرمانه منافقان می‌فرماید که پس از اقدامات فرهنگی و هشدارهای لازم نسبت به آنان باید مجازات‌های مناسبی در نظر گرفته شود. به عنوان نمونه خدا در سوره احزاب درباره منافقان بیماران که با شایعه‌سازی و اخبار دروغ منفی مخرب بر روان امت، ضمن آنکه آنان را ملعون می‌شمارد، خواهان دور کردن آنان از امت و طرد اجتماعی شده و تاکید می‌کند که در صورتی که به این رفتار خویش ادامه دهند، حکم قتل و حذف فیزیکی آنان صادر شود؛ زیرا این سنتت الهی است که مجرمان و ظالمان هر کسی باشند، مجازات شوند.(احزاب، آیات ۶۰ تا ۶۲)

از آیه ۶۲ سوره احزاب به دست می‌آید که سنت الهی چنین قرار گرفته که پس از اتمام حجت باید عذاب و کیفری برای مجرمان و ظالمان قرار داده شود؛ زیرا آنان دارای روحیه و رویه مجرمانه و ظالمانه هستند که با کار فرهنگی تغییر رویه و رویه نمی‌دهند؛ از همین رو گاه باید به حذف فیزیکی آنان اقدام کرد؛ چنان‌که جنگ و مقاتله علیه ظالمان و مستکبران در هر جای عالم به

صفحه ۷
یک‌شنبه ۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۲
۹ شوال ۱۴۴۴ – شماره ۳۳۲۸۸

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

چراغ راه

قلب قرآنی عذاب نمی‌شود

قال الامام علی(ع): «لا يعذب الله قلبا اسكنه القرآن».
امام علی(ع) فرمود: خداوند قلبی که قرآن را در آن جای داده است عذاب نمی‌کند.^(۱)

۱- مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۳۳، ح ۴۵۷۲

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

حکایت خوبان

سلوک قرآنی

امام علی(ع) درباره ویژگی‌های قرآن می‌فرماید: کتاب خدا قرآن در میان شما سنگونگی است که هیچ‌گاه زبانش از حق‌گویی کند و خسته نگردد، و همواره گویا است. خانه‌ای است که ستون‌های آن هرگز فرو نمی‌ریزد و صاحب عزتی است که یارانش هرگز شکست ندراند. این قرآن است که با آن می‌توانید راه حق را بنگرید و با آن سخن بگویید و به وسیله آن بشنوید. بعضی از قرآن از بعضی دیگر سخن می‌گوید و برخی بر برخی دیگر گواهی می‌دهد. آیتش در شناساندن خدا اختلافی نداشته و کسی را که همراهش شد از خدا جدا نمی‌سازد.^(۱)

۱- نهج‌البلغه- خطبه ۱۳۳

پرسش و پاسخ

چگونگی جمع آوری قرآن

پرسش:

قرآن فعلی که در اختیار مسلمانان قرار دارد، و در ظرف ۲۳ سال به صورت تدریجی نازل شده است چگونه جمع‌آوری و تدوین گردید؟
پاسخ:

توقیفی بودن ترتیب و چینش قرآن
قرآنی که در دسترس ما است، یکصد و چهارده سوره دارد که نخستین آن سوره فاتحه و آخرینش سوره ناس است. این چینش و ترتیب آیها و سوره‌ها در زمان رسول اکرم(ص) و براساس او الهی و مستور آن حضرت صورت پذیرفته، و لذا توقیفی است.

جمع آوری و ترتیب قرآن

پیامبراکرم(ص) از همان روزهای اول عده‌ای نویسندگان خاص برای قرآن انتخاب کرد که به «کتاب‌وحی» معروفند. این امر امتیازی برای قرآن محسوب می‌شود که هیچ‌کدام از کتاب‌های آسمانی قبلی از آن برخوردار نبوده‌اند، و این نگارش و جمع‌آوری کلام خدا از همان آغاز بعثت از جمله علل و عوامل قطعی حفظ و مصون ماندن قرآن کریم از هر گونه تحریف بوده است.

هرگاه سوره یا آیه‌ای نازل می‌شد، پیامبراکرم(ص) پس از تلاوت آن برای مردم و کاتبان وحی، محل قرار گرفتن آن را در قرآن کریم، بیان می‌فرمود، و کاتبان آن را در محلی که پیامبر(ص) فرموده بود قرار می‌دادند، و حافظان قرآن هم به همان صورت آن را حفظ می‌کردند. علاوه بر این صحابه و حافظان قرآن هرازچند گاهی، خدمت پیامبر اکرم(ص) می‌رسیدند و قرآن را از حفظ نزد آن حضرت قرائت می‌کردند و آن حضرت قرائت و ترتیب آن را برایشان اصلاح می‌فرمود؛ این کار را اصطلاحاً «قرآ» می‌گفتند. برخی از صحابه که رسول اکرم(ص) قرائتشان را تأیید می‌فرمود، به عنوان «معلم» و «مقرئ» به قبایل و شهرهای دیگر اعزام می‌شدند تا قرآن و معارف نورانی آن را به مردم بیاموزند.

اصالت‌های سه‌گانه قرآن

۱- اصالت انتساب

مطالعه پیامون قرآن ما را با اصالت‌های سه‌گانه این کتاب مقدس آشنا می‌کند. اولین اصالت قرآن اصالت انتساب است. یعنی اینکه قرآن کریم بدون شبهه و بدون آنکه نیازی به پی‌جویی نسخه‌های قدیمی آن باشد برای ما روشن است که آنچه امروز به نام قرآن مجید تلاوت می‌شود، عین همان کتابی است که آورنده آن حضرت محمد(ص) به جهان بشریت عرضه کرده است.

۲- اصالت محتوا

اصالت دوم، محتوا و مطالب قرآن کریم است، به این معنا که معارف قرآن لغتایی و اقباسی نیست بلکه ابتکاری است و از جانب خدای متعال به پیامبر(ص) نازل شده است.

۳- اصالت وحیانی

اصالت سوم، اصالت الهی و وحیانی قرآن کریم است، یعنی اینکه این معارف را آفرین بر قلب ماواراه ذهن و فکر پیامبر اکرم(ص) به ایشان افاضه شده است، و آن حضرت صرفاً حامل این آموزه‌های وحیانی و این پیام‌ها بوده‌اند.

علی(ع) قرآن ناطق

«سلیم‌بن قیس هلالی» طی‌روایت مفصّلی از امام‌علی(ع)نقل می‌کند که فرمود: من هر روز دوبار، اول صبح و اول شب، خدمت رسول‌خدا(ص) رسیده و با حضرت به تنهایی گفت‌وگو می‌کردم و هر جا می‌رفت با او بودم. همه اصحاب می‌دانستند که پیامبر خدا(ص) فقط با من این‌گونه رفتار می‌کرد، چون می‌پرسیدم، پاسخ‌ها را می‌داد، و چون پرسشم پایان می‌یافت و سکت می‌شد، حضرت خود شروع به سخن می‌کرد.

پس از آیه‌ای از قرآن بر رسول‌خدا(ص) نازل‌شد، مگر آنکه برابیم قرائت فرمود، و بر من املا کرد، و من آن را به دست خود نگاشتم و تویل و تفسیر و نابخ و سنوسخ، و محکم و متشابه و خاص و عام آن را به من آموخت و از خدا خواست که فهم و حفظ آن را به من عطا کند، و من از هنگامی که آن حضرت چنین برام دعا کرد، هیچ آیه‌ای را از کتاب خدا، و هیچ دانشی را از آنچه بر من املا فرمود و من آن را نگاشتم فراموش نکردم. آن حضرت هم هیچ دانشی را از حلال و حرام و امر و نهی گذشته و آینده و کتاب‌های نازل‌شده بر پیامبران پیشین که خدا به او آموخته بود را فرو نگذاشت، مگر آنکه به من آن را حفظ کردم و حتی یک حرف آن را فراموش نکردم. آنکه دوستش را بر سینه‌ام گذارد و از خدا خواست تا سینه‌ام را از علم و فهم و حکمت و روشنائی جدا کند. (کافی، ج ۱، ص ۶۴)

یکدیگری در یک شهر فقیر در پاکستان. این تصویر توسط یک خبرنگار آمریکایی در دهه ۱۹۷۰ میلادی گرفته شده است.

سلوک عارفانه

مجهوریت قرآن، مشکل بزرگ مسلمین
قرآن کتاب هدایت و راهنمای سلوک انسانیت و مربی نفوس و شفای امراض قلبیه و نوربخش سیر الی‌الله است. وظیفه سالک الی‌الله آن است که خود را به قرآن شریف عرضه دارد. قرآن همه چیز دارد: سیاست دارد، فقه دارد، فلسفه دارد. مشکل بزرگ مسلمین این است که قرآن کریم را کنار گذاشته و تحت لوای دیگران درآمده‌اند.^(۱)

۱- قرآن باب معرفه‌الله، کلمات قصار و پندها و حکمت‌های امر ارحل، موسسه تنظیم و نشر آثار امام

صفحه معارف روز های: شنبه، یک‌شنبه
سه‌شنبه و پنج‌شنبه منتشر می‌شود
تلفن‌های مستقیم: ۰۳۳۹۴۱۹۹۱ – ۰۲۲۲۱-۳۵۲
Maarefkayhan@Kayhan.ir

۱- مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۳۳، ح ۴۵۷۲